

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
Αρ. Πρωτ. 346/23.1.2019

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Α Π Ο Φ Α Σ Η
146/2018

Η Ολομέλεια του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου, συνήλθε στον συνήθη γι' αυτό τόπο την 9.11.2018 και ώρα 10:00, προκειμένου να συζητήσει επί της κατωτέρω υποθέσεως. Συγκροτήθηκε από τους: Αθανάσιο Κουτρομάνο, πρόεδρο, Ξενοφόντα Μορώνη, αντιπρόεδρο και τα μέλη: Νικόλαο Κιάο, Βασίλειο Καραποστόλη, Καλλιόπη Διαμαντάκου, Γεώργιο Σαρειδάκη, Γεώργιο Πλειό και Δήμητρα Παπαδοπούλου. Απόν το μέλος Ευαγγελία Μήτρου, η οποία είχε κληθεί νομίμως. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Βαρβάρα Χαραλαμπάκη, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ.

Αντικείμενο της συζήτησης ήταν η ενδεχόμενη παραβίαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας από τον τηλεοπτικό σταθμό με τον διακριτικό τίτλο STAR CHANNEL, ιδιοκτησίας της εταιρείας με την επωνυμία ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ αναφορικά με διατάξεις περί προστασίας ανηλίκων, σήμανσης εκπομπών και ποιοτικής στάθμης προγράμματος κατά τη μετάδοση του τηλεοπτικού προγράμματος reality με τίτλο «GREECE'S NEXT TOP MODEL» την 10 και 17.9.2018 μεταξύ 21.00 και 23.00. Η υπόθεση εξετάζεται ύστερα από καταγγελίες με αριθμό πρωτοκόλλου ΕΣΡ 4662/11.9.2018, 4736/13.9.2018, 4749/13.9.2018, 4753/14.9.2018, 4784/17.9.2018, 4785/17.9.2018, 4786/17.9.2018, 4788/17.9.2018, 4790/17.9.2018, 4791/17.9.2018, 4792/17.9.2018, 4793/17.9.2018, 4796/17.9.2018, 4817/17.9.2018, 4821/17.9.2018, 4826/18.9.2018, 4827/18.9.2018, 4828/18.9.2018, 4829/18.9.2018, 4832/18.9.2018, 4833/18.9.2018, 4834/18.9.2018, 4835/18.9.2018, 4836/18.9.2018, 4837/18.9.2018, 4838/18.9.2018, 4839/18.9.2018, 4841/18.9.2018, 4842/18.9.2018, 4845/18.9.2018, 4848/18.9.2018, 4849/18.9.2018, 4850/18.9.2018, 4853/18.9.2018, 4863/18.9.2018, 4865/18.9.2018, 4866/18.9.2018, 4867/18.9.2018, 4868/18.9.2018, 4873/19.9.2018, 4874/19.9.2018, 4875/19.9.2018, 4876/19.9.2018, 4877/19.9.2018, 878/19.9.2018, 4887/19.9.2018, 4888/19.9.2018, 4894/19.9.2018, 4897/19.9.2018, 4898/19.9.2018,

4900/19.9.2018, 4910/20.9.2018, 4911/20.9.2018, 4912/20.9.2018, 4913/20.9.2018, 4914/20.9.2018, 4968/24.9.2018, 4970/24.9.2018, 4971/24.9.2018, 4988/25.9.2018, 5026/26.9.2018, 5254/8.10.2018, 5255/8.10.2018, 5263/8.10.2018, 5273/9.10.2018 και 5297/10.10.2018.

Για τον έλεγχο σχηματίστηκε φάκελος με αριθμό 315/19.9.2018, ο οποίος χρεώθηκε στη διοικητική υπάλληλο Ειρήνη Κεραμήτσου και στην ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά. Στη συνέχεια, η διοικητική υπάλληλος Ειρήνη Κεραμήτσου υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 840/ΕΣ/5.10.2018 έκθεση καταγραφής των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και η ειδική επιστήμων - νομικός Όλγα Γαρουφαλιά υπέβαλε στο ΕΣΡ την με αριθμό πρωτοκόλλου 875/ΕΣ/23.10.2018 νομική της εισήγηση.

Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, για λογαριασμό της λειτουργούσης τον σταθμό ως άνω εταιρείας παρέστησαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι της Μαρία Κατζουράκη και Σάντυ Αλκαλάι, καθώς και οι υπεύθυνες του τμήματος προγράμματος Ιωάννα Αδαμοπούλου και Κοραλία Γεωργακοπούλου. Ερωτηθείσες από τον Πρόεδρο οι εκπρόσωποι της εγκαλουμένης δήλωσαν ότι γνωρίζουν το περιεχόμενο του φακέλου, έλαβαν δε τον λόγο και ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους. Ζήτησαν στη συνέχεια - και η Ολομέλεια δέχτηκε- να τους παρασχεθεί προθεσμία για την κατάθεση εγγράφου υπομνήματος μέχρι και την 16.11.2018 και ώρα 14.00 και η συζήτηση κηρύχθηκε περαιωμένη. Ο σταθμός κατέθεσε στη Γραμματεία το με αριθμό πρωτοκόλλου 5953/19.11.2018 υπόμνημα.

Την 3.12.2018 και ώρα 10.30 η Ολομέλεια συνήλθε σε διάσκεψη επί της υποθέσεως, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Συγκροτήθηκε από τα αυτά ως άνω (παρόντα κατά τη συζήτηση) μέλη. Χρέη γραμματέως εκτέλεσε η Αναστασία Μαραζίδου, διοικητική υπάλληλος του ΕΣΡ. Η Ολομέλεια, αφού παρακολούθησε την επίμαχη ροή προγράμματος και άκουσε την ειδική επιστήμονα - νομικό Όλγα Γαρουφαλιά, που είχε ορισθεί, από τον Πρόεδρο, εισηγήτρια:

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:**I. Σεβασμός αξιοπρέπειας προσώπου****A. Νομικό Μέρος:**

Παρά τον αναπαλλοτρίωτο χαρακτήρα του δικαιώματος της προσωπικότητας, είναι επιτρεπτή η συναίνεση του δικαιούχου στην προσβολή του, εφόσον η συναίνεση δεν είναι παράνομη ή ανήθικη, με αποτέλεσμα την άρση του παράνομου χαρακτήρα της προσβολής. Σε περιπτώσεις, όμως, βαρείας προσβολής προσώπου που συμμετέχει σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές η παραχωρηθείσα από αυτό συναίνεση δεν αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής (ΣτΕ 1655/2015).

B. Πραγματικό μέρος και Υπαγωγή

Οι γενόμενες κατά τις ελεγχόμενες εκπομπές και αναφερόμενες κατωτέρω προσβολές, που έγιναν από κριτές προς διαγωνιζόμενες, δεν υπερβαίνουν, κατά την κρίση της Ολομέλειας, το μέτρο μέχρι του οποίου είναι ανεκτές τέτοιες προσβολές, όταν γίνονται με τη συναίνεση των παθόντων προσώπων, όπως και εν προκειμένω. Κατά τη γνώμη, όμως, τριών μελών του ΕΣΡ, οι συντελεσθείσες προσβολές της αξιοπρέπειας των διαγωνιζομένων υπερέβαιναν το μέτρο του ανεκτού.

Κατά συνέπεια, δεν διαπιστώθηκε παραβίαση των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος, 1 παρ. 8 του Ν. 3592/2007, 3 παρ. 1 εδ. β του Ν. 2328/1995, 7 παρ. 2 του Π.Δ. 109/2010, 3 παρ. 1 και 6 παρ. 2 του Κανονισμού 2/1991 του ΕΣΡ, περί προσβολής της αξιοπρέπειας των συμμετεχόντων στο ριάλιτι προσώπων και η εγκαλούμενη πρέπει να απαλλαγεί της σχετικής διοικητικής κατηγορίας.

II. Προστασία ανηλίκων και ποιοτική στάθμη προγράμματος**A. Νομικό μέρος**

1. Το ΕΣΡ είναι η αρμόδια κατά το Σύνταγμα Αρχή (άρθρο 15 παρ. 2) για την άσκηση του άμεσου ελέγχου του κράτους επί της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων.

2. Τα άρθρα 15 παρ. 2 και 21 παρ. 1 του Συντάγματος θεσπίζουν υποχρέωση προστασίας της παιδικής ηλικίας και της νεότητας.
3. Το άρθρο 17 του Ν. 2101/1992, με τον οποίο κυρώθηκε η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, προβλέπει: «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν, ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του»,
4. Το προοίμιο της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του παιδιού αναφέρει: «Το παιδί έχει ανάγκη, λόγω της φυσικής και πνευματικής του ανωριμότητας, από ιδιαίτερη προφύλαξη και φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του... Το παιδί θα απολαμβάνει ιδιαίτερη προστασία και θα του παρέχονται, με νομοθετικά ή άλλα μέσα, ευκαιρίες και δυνατότητες για να μπορέσει να αναπτυχθεί σωματικά, ψυχικά, ηθικά, πνευματικά και κοινωνικά, με τρόπο φυσιολογικό και υγιεινό και σε συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Όταν θεσπίζονται νόμοι για το σκοπό αυτόν, πρωταρχική φροντίδα θα είναι η εξασφάλιση των πραγματικών συμφερόντων του παιδιού».
5. Σε εφαρμογή των πιο πάνω υπό 2 έως 4 διατάξεων θεσπίζεται υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών, κατά τη μετάδοση των εκπομπών τους, προστασίας των ανηλίκων και σήμανσης των εκπομπών τους στις εξής διατάξεις: ι) στο άρθρο 26 παρ. 4 του Π.Δ. 109/2010, σύμφωνα με το οποίο «οι τηλεοπτικοί οργανισμοί ελεύθερης λήψης οφείλουν να μη μεταδίδουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων και ιδίως προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές υπερβολικής βίας», ιι) στα άρθρα 9 παρ. 1 και 3 του Κανονισμού 2/1991 του ΕΣΡ (ο οποίος εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση σύμφωνα με το δεύτερο άρθρο παρ. 1 του Π.Δ. 77/2003), σύμφωνα με τα οποία «η παρουσίαση οποιασδήποτε μη ειδησεογραφικής εκπομπής πρέπει να σταθμίζει την αρνητική επιρροή που μπορεί η εκπομπή να ασκήσει στους ανηλίκους αν προβληθεί σε χρόνο που συνηθίζουν να παρακολουθούν ανήλικοι» και «οι εκπομπές δεν πρέπει να περιλαμβάνουν προγράμματα τα οποία ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των

ανηλίκων και ειδικότερα προγράμματα που περιέχουν πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές άσκοπης βίας. Η διάταξη αυτή ισχύει και για τα προγράμματα που ενδέχεται να βλάψουν τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων, εκτός αν εξασφαλίζεται με επιλογή της κατάλληλης ώρας εκπομπής ή με άλλα τεχνικής φύσεως μέσα ότι στην περιοχή μεταδόσεως οι ανήλικοι δεν παρακολουθούν κατά κανόνα τις εκπομπές αυτές», ιι) στα άρθρα 26 παρ. 5 εδ. α του Π.Δ. 109/2010 και 1 της ΥΑ 6138/Ε/17.3.2000 (η οποία εξακολουθεί να ισχύει και να εφαρμόζεται μέχρι σήμερα, λόγω μη έκδοσης της προβλεπόμενης στο άρθρο 26 παρ. 7 του Π.Δ. 109/2010 νέας Υπουργικής Απόφασης, βλ. και ΣτΕ 904 και 905/2018, 4238/2015), σύμφωνα με τα οποία «όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα (εκτός των διαφημιστικών μηνυμάτων και των μηνυμάτων τηλεπώλησης) κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό της δυσμενούς επίδρασης που μπορεί να έχει το περιεχόμενό τους στην προσωπικότητα και στην εν γένει ηθική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων».

6. Η κατάταξη των προγραμμάτων σε κατηγορίες σήμανσης γίνεται από εσωτερική επιτροπή που συγκροτείται σε κάθε τηλεοπτικό φορέα σύμφωνα με τα άρθρα 2 παρ. 1 της ΥΑ 6138/Ε/17.3.2000 και 26 παρ. 7 εδ. β του Π.Δ. 109/2010.

7. Η υποχρέωση των τηλεοπτικών σταθμών επιλογής της προσήκουσας σήμανσης των μεταδιδόμενων από αυτούς εκπομπών προκύπτει και από το άρθρο 26 παρ. 7 εδ. γ του Π.Δ. 109/2010, σύμφωνα με το οποίο «η σήμανση κάθε προγράμματος συναρτάται άμεσα με το περιεχόμενό του και την ώρα μετάδοσής του».

8. Σύμφωνα με το άρθρο 3, Πίνακας Δ της ΥΑ 6138/Ε/17.3.2000 «η επιτρεπόμενη ώρα μετάδοσης προγράμματος που έχει καταταχθεί στην 2η κατηγορία σήμανσης, χρώματος μπλε «κατάλληλο – επιθυμητή η γονική συναίνεση», «εναπόκειται στην ευχέρεια του τηλεοπτικού φορέα, με μόνο περιορισμό να μη μεταδίδεται σε ζώνη παιδικού προγράμματος, καθώς και 30' πριν και μετά τη ζώνη αυτή».

9. Το ΕΣΡ είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της προσήκουσας σήμανσης των τηλεοπτικών εκπομπών, πράγμα που έγινε δεκτό με την υπ' αριθμ. 4000/2013 απόφαση του ΣτΕ, με την οποία κρίθηκε ότι «το ΕΣΡ είναι αρμόδιο να ελέγχει αν η κατάταξη των τηλεοπτικών προγραμμάτων στις προβλεπόμενες από την υπ' αριθμ. 6138/2000 κοινή υπουργική απόφαση κατηγορίες, ... είναι η προσήκουσα, εν όψει του περιεχομένου τους, σε αρνητική δε περίπτωση να επιβάλλει στους τηλεοπτικούς σταθμούς τις προβλεπόμενες από το νόμο διοικητικές κυρώσεις».

10. Η προσήκουσα σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων εξασφαλίζει την άσκηση του γονεϊκού ελέγχου ως προς την απόφαση των γονέων περί της καταλληλότητας των προγραμμάτων για την παρακολούθησή τους από ανηλίκους. (Βλ. ΣτΕ 1815/2014, 4238/2015 και 3927/2014).

11. Κατά ρητή συνταγματική επιταγή (άρθρο 15 παρ. 2 του Συντάγματος): «Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας».

12. Σε εφαρμογή του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος θεσπίζεται υποχρέωση των ραδιοτηλεοπτικών σταθμών εξασφάλισης της ποιοτικής στάθμης των μεταδιδόμενων από αυτούς εκπομπών τους στις εξής διατάξεις: ι) στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3592/2007 που ορίζει ότι «σκοπός των διατάξεων του παρόντος νόμου είναι ... η ποιοτική στάθμη των προγραμμάτων», ιι) στο άρθρο 1 παρ. 1 εδ. γ του Ν. 2328/1995 που ορίζει ότι «οι σταθμοί στους οποίους χορηγούνται οι άδειες υποχρεούνται να μεριμνούν για την ποιότητα του προγράμματος», ιιι) στο άρθρο 2 παρ. 3 εδ. β του Ν. 4173/2013 (που εφαρμόζεται και στις τηλεοπτικές εκπομπές που μεταδίδουν οι ιδιωτικοί τηλεοπτικοί σταθμοί δυνάμει του άρθρου 3 παρ. 1 α του Ν. 2328/1995) που ορίζει ότι: «οι οπτικοακουστικές υπηρεσίες που παρέχει η ΕΡΤ Α.Ε. πρέπει να ανταποκρίνονται στην ποιοτική στάθμη που επιβάλλουν η κοινωνική αποστολή και η πολιτιστική ανάπτυξη της Χώρας», ιιιι) στο άρθρο 2 παρ. 1 του Κανονισμού 2/1991 του ΕΣΡ, σύμφωνα με το οποίο «οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιοτική στάθμη που επιβάλλει η κοινωνική αποστολή της ραδιοτηλεοράσεως και η πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας» και ν) στο άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 4339/2015 που ορίζει ότι: «η παροχή υπηρεσιών επίγειας ψηφιακής τηλεοπτικής ευρυεκπομπής αποτελεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος, ..., που συνίσταται στην παροχή στο κοινό τηλεοπτικών υπηρεσιών βάσει προϋποθέσεων, όρων και τις διαδικασιών που διασφαλίζουν ... την πολιτική και πολιτισμική πολυμέρεια και την παροχή από το κοινό υψηλού επιπέδου τηλεοπτικών υπηρεσιών». Στο πλαίσιο εξειδίκευσης της επιταγής του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος η διάταξη του άρθρου 2 παρ. 5 του Κανονισμού 2/1991 του ΕΣΡ ορίζει: «Πρέπει να τηρούνται οι γενικά παραδεκτοί κανόνες της ευπρέπειας και καλαισθησίας στη γλώσσα και τη συμπεριφορά, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και το πλαίσιο της εκάστοτε εκπομπής. Ιδιαίτερη μέριμνα επιβάλλεται στα προγράμματα

που μεταδίδονται σε χρόνο που η τηλεόραση είναι πιθανό να παρακολουθείται από ανηλίκους». Επίσης, η άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας της έκφρασης που θεσπίζεται στο άρθρο 14 παρ .1 του Συντάγματος και στο άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τελεί υπό την επιφύλαξη της τήρησης, μεταξύ άλλων, των κανόνων δικαίου που κατοχυρώνουν δικαιώματα άλλων, όπως εκείνοι που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ποιοτικής στάθμης του προγράμματος, ειδικότερη έκφανση της οποίας αποτελεί η γλωσσική ευπρέπεια των εκπομπών (ΣτΕ 509/2018, 3487/2017), και στην προστασία της ανηλικότητας (ΣτΕ 509/2018, 3071/2015, 1363/2013, 1984/2013).

13. Τέλος, κατά τα στοιχεία β και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του Ν. 2863/2000, το ΕΣΡ ελέγχει την τήρηση των όρων που προβλέπονται στην εκάστοτε ισχύουσα ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία και επιβάλλει τις από το άρθρο 4 του Ν. 2328/1995 προβλεπόμενες κυρώσεις.

14. Η προστασία της παιδικής ηλικίας έχει αναχθεί σε αντικείμενο ιδιαίτερης μέριμνας του συντακτικού νομοθέτη, ο οποίος με το άρθρο 21 την έθεσε «υπό την προστασία του κράτους» (παρ. 1), το οποίο σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις υποχρεούται να λαμβάνει «ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας (παρ. 4)». Οι διατάξεις που αφορούν την προστασία της παιδικής ηλικίας είναι αναγκαστικού δικαίου (δημόσιας τάξης) (ΣτΕ 2572/2015). Εκ τούτων συνάγεται περαιτέρω ότι η προστασία της παιδικής ηλικίας διασφαλίζεται από την υποχρεωτική και προσήκουσα σήμανση των προγραμμάτων από τους τηλεοπτικούς σταθμούς, τους οποίους ελέγχει το ΕΣΡ. Η επιλογή από τους τηλεοπτικούς σταθμούς της προσήκουσας σήμανσης, δηλαδή της άμεσης συνάρτησης της σήμανσης με το περιεχόμενο του προγράμματος, την ώρα μετάδοσής του και την ενδεχόμενη δυσμενή επίδραση, που αυτό μπορεί να προκαλέσει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων, στοχεύει στην αποφυγή της παρακολούθησης από ανηλίκους προγραμμάτων που μπορεί να βλάψουν σοβαρά τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξή τους.

Από την λογική ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων και τον συνδυασμό αυτών μεταξύ τους και προς εκείνες των άρθρων 1510 επ. του Αστικού Κώδικα, συνάγονται και τα ακόλουθα:

(α) Η θέσπιση, τόσο από τον Εθνικό όσο και από τον Διεθνή Νομοθέτη, ειδικών ρυθμίσεων για τα ανήλικα πρόσωπα έχει ως προφανή βάση το δεδομένο της κοινής πείρας ότι αυτά αποτελούν μια ευάλωτη και ευαίσθητη κοινωνική ομάδα που λόγω της συναισθηματικής και ψυχικής ανωριμότητάς τους, της έλλειψης εμπειριών και της μη ανεπτυγμένης κρίσης, είναι περισσότερο επιρρεπή σε άκριτη υιοθέτηση και μίμηση αλλότριων συμπεριφορών, ιδίως συμπεριφορών που προβάλλονται από τηλεοράσεως και εκλαμβάνονται (από τους ανήλικους) ως κανονικές και συνήθειες (πρβλ. και ΣτΕ 3634/2015)..

(β) Η ανάθεση της επιμέλειας των ανηλίκων σε ενήλικα πρόσωπα (και ιδίως σε γονείς) είτε με απευθείας πρόβλεψη από το νόμο, είτε με απόφαση αρμοδίου κρατικού οργάνου (και ιδίως δικαστηρίου), αφενός μεν δημιουργεί σ' αυτά την υποχρέωση να μεριμνούν για την βιολογική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων, αφετέρου δε παρέχει σ' αυτά το (λειτουργικό) δικαίωμα να επιλέγουν, με δική τους ευθύνη, τις αρχές και τις αξίες, τις οποίες θέλουν να υιοθετήσουν τα εποπτευόμενα ανήλικα πρόσωπα στον ενεστώτα και στον μελλοντικό τους βίο. Στο πλαίσιο δε αυτό ο γονέας (και κάθε άλλος που έχει την μέριμνα ανηλίκου) δικαιούται και βαρύνεται να αποφασίζει ο ίδιος και με δική του ευθύνη, ποιά τηλεοπτικά προγράμματα πρέπει να επιτρέπει ή και να ενθαρρύνει τα εποπτευόμενα πρόσωπα να παρακολουθούν και ποιά όχι.

(γ) Για να είναι σε θέση οι γονείς να ασκήσουν αποτελεσματικά το ανωτέρω δικαίωμα και να εκπληρώσουν την συναφή (νομική) υποχρέωσή τους, οι τηλεοπτικοί σταθμοί οφείλουν να μην τους αιφνιδιάζουν, αλλά να προειδοποιούν εγκαίρως αυτούς για το περιεχόμενο των προγραμμάτων τους, τουλάχιστον με την προσθήκη της προσήκουσας, για κάθε περίπτωση, σήμανσης (πρβλ. ΣτΕ 4054/2008, ΣτΕ 5032/2012 και ΣτΕ 1815/2014).

(δ) Η κατάταξη της καταλληλότητας των τηλεοπτικών προγραμμάτων, που γίνεται από τις εσωτερικές επιτροπές των σταθμών υπόκειται σε έλεγχο, για να κριθεί αν είναι πράγματι η προσήκουσα με βάση το περιεχόμενό τους, και, σε αρνητική περίπτωση, αν πρέπει να επιβληθεί διοικητική κύρωση (πρβλ. ΣτΕ 4000/2013, ΣτΕ

721/2018), χωρίς αυτό να συνιστά υποκατάσταση της διοίκησης στο έργο της εσωτερικής επιτροπής του σταθμού (ΣτΕ 3203/2014).

15. Από τις παραπάνω υπό 11 – 12 αναφερόμενες διατάξεις προκύπτει σαφώς ότι οι πάσης φύσεως εκπομπές που προβάλλονται από τους ραδιοτηλεοπτικούς φορείς οφείλουν να έχουν την συνταγματικώς επιβαλλόμενη ποιοτική στάθμη. Το περιεχόμενο δε της αόριστης νομικής έννοιας της «ποιότητας» εξειδικεύεται με βάση τους κανόνες της λογικής και τα δεδομένα της κοινής πείρας σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, η δε διαπίστωση από το ΕΣΡ της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της ελέγχεται δικαστικώς (όλως ενδεικτικώς, ΣτΕ 3487/2017, 3815/2014, ΣτΕ 4532/2014 και 335/2013).

Το άρθρο 2 του Συντάγματος που θεσπίζει τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου καλύπτει και το δικαίωμα του ατόμου – τηλεθεατή να βλέπει και να παρακολουθεί εκπομπές, οι οποίες δεν θίγουν την προσωπικότητα και την αξιοπρέπειά του ως ατόμου. Η χαμηλή ποιοτική στάθμη μίας εκπομπής συνεπάγεται την παραβίαση του σεβασμού της προσωπικότητας των τηλεθεατών (ΜΠΑΘ 4701 και 4659/2002 Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ) όταν ο τηλεθεατής κάνοντας χρήση της ραδιοτηλεοπτικής λήψης που αποτελεί ατομική ελευθερία και δικαίωμα, βλέπει εκπομπές μέσα από τις οποίες παραβιάζονται θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, όπως π.χ. η αξία του ανθρώπου. Οι περιορισμοί του άρθρου 15 παρ. 2 του Συντάγματος εφαρμόζονται σε κάθε είδους προγράμματα, και άρα και στα ψυχαγωγικά – διαγωνιστικά, δεδομένου ότι η ψυχαγωγία δεν είναι, άνευ ετέρου, συνυφασμένη με τη χρήση εκφραστικών μέσων χαμηλής ποιότητας (ΣτΕ 509/2018, 3232/2017, 2878/2016, 3946/2014, 4815/2014, 1363/2013). Επιπλέον, τα προγράμματα που αποτελούν μορφή καλλιτεχνικής δημιουργίας, και διέπονται από την ελευθερία της τέχνης (άρθρο 16 παρ. 1 του Συντάγματος) υπόκεινται και αυτά στους περιορισμούς του άρθρου 15 παρ. 2 (ΣτΕ 910/2018, 3232/2017, 720/2018, 721/2018, 3203/2014, 1667/2015, 1176/2015, 368/2015), στους οποίους συμπεριλαμβάνεται ο σεβασμός της παιδικής ηλικίας και της νεότητας και η εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων.

Η τήρηση ευπρεπούς, καλαίσθητης εκφοράς λόγου και συμπεριφοράς των παρουσιαστών ή λοιπών συντελεστών μίας εκπομπής, με συνεκτίμηση του είδους και του πλαισίου κάθε εκπομπής, αποτελεί προϋπόθεση για την εκπλήρωση του γενικότερου στόχου και της αποστολής της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου. Δεν συγχωρείται, επομένως, η μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων, στα οποία η συμπεριφορά των κριτών δεν είναι κόσμια και ευπρεπής έναντι των διαγωνιζομένων.

II. Πραγματικό μέρος

Από τα έγγραφα του φακέλου, την παρακολούθηση της επίμαχης ροής προγράμματος από τη Διαδικτυακή Πλατφόρμα Παρακολούθησης και Αναζήτησης Ραδιοτηλεοπτικού Προγράμματος του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης και τους ισχυρισμούς της εγκαλούμενης (προβληθέντες προφορικά και εγγράφως), προκύπτουν τα εξής:

α) Η εκπομπή με τίτλο «GREECE'S NEXT TOP MODEL» αποτελεί μία διαγωνιστική ψυχαγωγική εκπομπή (reality show), παραγωγής του τηλεοπτικού σταθμού «STAR», στην οποία μετέχουν κορίτσια ηλικίας 18 έως 25 ετών και η νικήτρια έχει προαναγγελθεί ότι θα κερδίσει χρηματικό έπαθλο ύψους 50.000 ευρώ και «ένα συμβόλαιο στον χώρο της μόδας». Οι διαγωνιζόμενες προεπιλέγονται και συμμετέχουν σε ορισμένες δοκιμαστικές ακροάσεις (auditions), που αποτελούν το περιεχόμενο των δύο πρώτων εξεταζόμενων εν προκειμένω επεισοδίων της ελεγχόμενης εκπομπής. Στη συνέχεια, οι επιλεγείσες συγκατοικούν σε ένα σπίτι και εκπαιδεύονται για να γίνουν μοντέλα, συμμετέχοντας σε διάφορες φωτογραφίσεις, δημόσιες εμφανίσεις και άλλες δοκιμασίες. Οι διαγωνιζόμενες εμφανίζονται ενώπιον τετραμελούς κριτικής επιτροπής, που αποτελείται από άτομα ασχολούμενα με τη μόδα (δύο μοντέλα, έναν σχεδιαστή ρούχων και έναν φωτογράφο). Είναι ντυμένες με ρούχα και μαγιό που οι ίδιες έχουν επιλέξει, και παρουσιάζουν τον εαυτό τους, καθώς και τους λόγους και τα κίνητρα που τις ώθησαν να συμμετάσχουν στην εκπομπή. Κατά την εμφάνισή τους ενώπιον της επιτροπής υφίστανται έντονη κριτική για την εξωτερική τους εμφάνιση και τις ικανότητές τους για να γίνουν μοντέλα.

Παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα σχόλια των κριτών προς τις συμμετέχουσες:

«Δεν μπορώ να δώσω ευκαιρία σε έναν άνθρωπο που είναι τόσο plastic. Όχι πλαστικά σε θάλασσες και ακτές»,

«Φέρε και το μαστίγιο»,

«Το άλλο μισό πού είναι; είσαι πιο μικρή κι από μικρή, είσαι πιο petite κι από petite»,

«το πρόσωπο δεν κάνει για καμία εργασία»,

«σαν εμένα περπατάει, σαν Ρόμποκοπ πάει, Terminator, Το κορίτσι του Κόναν, Η Ζήνα η πολεμίστρια, του Κόναν του βάρβαρου»,

«εντάξει κι εμείς κάναμε ενόργανη δεν μας έμεινε τέτοιο κουσούρι»,

«θα είσαι πιο κοντή κι απ' τους θεατές, και θεωρείς ότι είναι το μόνο πρόβλημα που έχεις;»,

«γύρισέ μας κι ένα προφίλ να δούμε την ωραία σου μύτη, γύρισε προφίλ και μη μιλάς για λίγο, θα σε γνωρίζουν από τη μύτη»,

«ούτε σε θεωρώ πολύ ωραία, ούτε συμπαθητική, απορώ γιατί ήρθες, Δεν τη βρίσκω ούτε ωραία, ούτε συμπαθητική, δεν τη συμπάθησα»,

«που τράβηξε τα μαλλιά πίσω και ήταν από τον άρχοντα των δαχτυλιδιών η πως τη λένε αυτή με το τόξο»,

«έχεις κάνει ένα duck face μόνιμο»,

«το πρόσωπό σου με την ψεύτικη μύτη, τη διορθωμένη συγνώμη μύτη και τα διορθωμένα χείλη»,

(κριτής σχολιάζοντας διαγωνιζόμενη με λίγα κιλά παραπάνω) «διατροφολόγος είναι ας κάνει κάτι»,

(κριτής απευθυνόμενος σε διαγωνιζόμενη που είναι χρηματίστρια και καταψηφίστηκε από όλους) «κραχ δε λέγεται;».

Τονίζεται πρόσθετα ότι μία διαγωνιζόμενη κλήθηκε να κάνει ασκήσεις ενόργανης γυμναστικής φορώντας μαγιό, ενώ ένας κριτής είπε σε μία άλλη διαγωνιζόμενη ότι αν έφευγε από τον χώρο με «κωλοτούμπες», θα ψήφιζε υπέρ της, πράγμα που όντως έπραξε, επειδή εκείνη το δέχτηκε.

Οι κριτές συχνά διατύπωσαν σχόλια ειρωνικά, κακεντρεχή και χλευαστικά για ορισμένες διαγωνιζόμενες και επέκριναν και αποδοκίμασαν με έντονο, άλλοτε ειρωνικό και προσβλητικό τρόπο παρεμβάσεις που οι διαγωνιζόμενες είχαν κάνει στο πρόσωπο και το σώμα τους, φέρνοντάς τες σε αμηχανία και δύσκολη θέση, ενώ

κάποιες φορές τις έκαναν να βάλουν τα κλάματα. Πολλές φορές οι κριτές τις επεξεργάζονταν από πολύ κοντά, κοιτάζοντάς τες με προσοχή στο πρόσωπο για να διαπιστώσουν ελαττώματα, ατέλειες ή τυχόν αποτυχημένες παρεμβάσεις που είχαν κάνει.

III. Υπαγωγή

(α) Οι ανήλικοι και ειδικά τα παιδιά, όπως ήδη προαναφέρθηκε, που βρίσκονται στην προεφηβεία και την εφηβεία διανύουν μία ευαίσθητη περίοδο της ζωής τους, κατά τη διάρκεια της οποίας αρχίζουν να αναζητούν τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους, η οποία βασίζεται κυρίως στην εξωτερική τους εμφάνιση. Οι νέες κοπέλες που θα τύχει να παρακολουθήσουν την εκπομπή είναι πιθανό να επηρεαστούν από τη σημασία που δίνεται στην εξωτερική εμφάνιση των γυναικών, στα επιμέρους στοιχεία και χαρακτηριστικά του προσώπου και του σώματός τους, στα οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο επίμαχο πρόγραμμα. Παρουσιάζονται πρότυπα που εστιάζουν στην προβολή της σεξουαλικότητας της γυναίκας μέσω της εξωτερικής της εμφάνισης και στην μέσω της προβολής της από την τηλεόραση απόκτηση γρήγορης αναγνωρισιμότητας και κέρδους. Οι ανήλικοι δεν έχουν την ωριμότητα να κατανοήσουν τον παιγνιώδη χαρακτήρα των μηνυμάτων και των ερεθισμάτων που δέχονται και ενδέχεται να οδηγηθούν σε μίμηση συμπεριφορών και υιοθέτηση λανθασμένων ή επικίνδυνων για την ψυχική και σωματική τους υγεία κανόνων συμπεριφοράς και προτύπων.

Ενόψει όλων των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι η εγκαλούμενη εταιρεία μετέδωσε το επίμαχο πρόγραμμα με σήμανση αναντίστοιχη προς το περιεχόμενο και την ώρα μετάδοσής του, που κατά τα κοινώς γνωστά παρακολουθούν τηλεόραση και ανήλικοι, δεδομένου ότι το περιεχόμενο του εν λόγω προγράμματος ήταν δυνατό να επιδράσει αρνητικά στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων και άρα παραβίασε - εκ προθέσεως - τις αναφερόμενες στο νομικό μέρος της παρούσας και αφορώσες στην ανηλικότητα διατάξεις. Συνεπώς, κατά την ομόφωνη κρίση της Ολομέλειας, για την παρακολούθηση των συγκεκριμένων προγραμμάτων (και άλλων παρόμοιων) εκ μέρους ανηλίκων τηλεθεατών, είναι απαραίτητη η συναίνεση των γονέων τους, οι οποίοι φέρουν και την ευθύνη των σχετικών επιλογών. Κατά συνέπεια: (α) Η

προσήκουσα για τα προγράμματα αυτά σήμανση ήταν εκείνη της «3ης κατηγορίας», υπό την ανωτέρω έννοια, και όχι της «2ης κατηγορίας» υπό την οποία προβαλλόταν, κατά παράβαση των αναφερομένων στο νομικό μέρος διατάξεων. (β) Η εγκαλούμενη τέλεσε (εκ προθέσεως) την οικεία διοικητική παράβαση, για την οποία πρέπει να της επιβληθεί διοικητική κύρωση και δη εκείνη της «συστάσεως» να μην προβάλλει στο μέλλον προγράμματα παρόμοια με τα ανωτέρω με «σήμανση 2ης κατηγορίας».

(β) Η συμπεριφορά και η εκφορά λόγου των κριτών προς τις διαγωνιζόμενες, και ειδικά ορισμένες συνομιλίες αυτών εν απουσία των διαγωνιζομένων, δεν ήταν κόσμιες και ευπρεπείς, ενώ ορισμένα σχόλιά τους δεν ήταν αναγκαία για την έκφραση της γνώμης τους και την αιτιολόγηση της ψήφου τους, ειδικά στις περιπτώσεις απόρριψης των διαγωνιζομένων. Το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης δεν απαλλάσσει τους τηλεοπτικούς σταθμούς από την τήρηση των επιταγών της ευπρέπειας και της ποιοτικής στάθμης των εκπομπών (ΣτΕ 4157/2014).

Επίσης, οι «πόζες» που οι κριτές ζήτησαν από τις διαγωνιζόμενες να πάρουν φορώντας αποκαλυπτικά μαγιό και τα σχετικά πλάνα που μεταδόθηκαν, καθώς και η απομόνωση και εξέταση χωριστά στοιχείων της εξωτερικής εμφάνισης των διαγωνιζομένων με μεγάλη λεπτομέρεια και συχνά από πολύ κοντινή απόσταση εστερούντο ευπρέπειας και καλαισθησίας και δεν εξασφάλιζαν, ουδέ στοιχειωδώς, την απαιτούμενη ποιοτική στάθμη του προγράμματος.

Συνάγεται, επομένως, ότι το περιεχόμενο των δύο επεισοδίων της εκπομπής, ο τρόπος παρουσιάσής τους, η συνολική στάση, συμπεριφορά και εκφορά λόγου των κριτών προς τις διαγωνιζόμενες, δεν εξασφάλιζε την αξιούμενη από το Σύνταγμα ποιότητα. Επομένως, πρέπει να επιβληθεί στην εγκαλούμενη εταιρεία διοικητική κύρωση, και δη εκείνη του προστίμου, για την παράβαση της ραδιοτηλεοπτικής νομοθεσίας ως προς την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης του προγράμματος.

Με βάση δε τη βαρύτητα της παραβάσεως, το κοινώς γνωστό μερίδιο τηλεθέασης του συγκεκριμένου τηλεοπτικού σταθμού (όπως προκύπτει από τα τηρούμενα στο ΕΣΡ στοιχεία), κρίνεται ότι το επιβλητέο πρόστιμο είναι εκείνο των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟ ΕΣΡ

Δέχεται ότι η εγκαλουμένη παραβίασε - εκ προθέσεως - τη ραδιοτηλεοπτική νομοθεσία ως προς α) την προβολή προγράμματος με μη προσήκουσα σήμανση, το οποίο μπορούσε να επιδράσει αρνητικά στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων και β) την υποχρέωση εξασφάλισης της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Επιβάλλει στην εταιρεία με την επωνυμία ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ ιδιοκτήτρια του τηλεοπτικού σταθμού STAR: α) για την α' πράξη τη διοικητική κύρωση της σύστασης να μην προβάλλει στο μέλλον προγράμματα όμοια με τα ανωτέρω με «σήμανση 2ης κατηγορίας» και β) για τη β' πράξη τη διοικητική κύρωση του προστίμου των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ.

Κατά το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 2328/1995, όπως έχει μετά την δια του άρθρου 23 παρ. 5 εδ. β' του Ν. 3166/2003 αντικατάστασή του, η παρούσα απόφαση κατά την προαναφερόμενη κύρωση, είναι εκτελεστή κατά:

1. Της εταιρείας «ΝΕΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΕ», που εδρεύει στην Κηφισιά Αττικής, στην οδό Βιλτανιώτη 36, με ΑΦΜ 094281721, Δ.Ο.Υ. ΦΑΕ Αθηνών.
2. Του Καρόλου Αλκαλάι του Νισήμ, κατοίκου Βριλησίων Αττικής, στην οδό Χελμού 27, με ΑΦΜ 015603551, Δ.Ο.Υ. Χαλανδρίου, ως Προέδρου Δ.Σ. και νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.
3. Του Βασίλειου Αλεξάκη του Δημητρίου, κατοίκου Βάρκιζας Αττικής, στην οδό Επέκταση Αθηνάς, αρ. 1Β, με ΑΦΜ 025715058, Δ.Ο.Υ. ΓΛΥΦΑΔΑΣ, ως νομίμου εκπροσώπου της εταιρείας.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 3^η Δεκεμβρίου 2018 και δημοσιεύτηκε την 4^η Φεβρουαρίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Ε.Σ.Ρ.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΜΑΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΜΑΡΑΖΙΔΟΥ